

Tjänsteutlåtande

Kultur- och fritidsförvaltningen

Till Kultur- och fritidsnämnden

Datum 2019-11-12

Dnr KS 2019/0216

Svar på Medborgarförslag 25/2019 – Angående drogförebyggande insatser

Sammanfattning

Det inkomna medborgarförslaget tar upp drogproblematik hos unga i ett både nationellt och lokalt perspektiv, samt kopplingen mellan psykisk ohälsa och droganvändande och den påverkan droger har på individ, familj och samhälle. Medborgarförslaget innehåller även förlagsgivarens lägesbild av tillståndet i Österåkers kommun rörande droger inom ungdomsgruppen och dess effekter samt förslag på fem åtgärds punkter som av förlagsgivaren benämns som förebyggande i arbetet mot droganvändande hos ungdomar.

Beslutsförslag

Kultur- och fritidsnämnden föreslår Kommunstyrelsens produktionsutskott föreslå Kommunstyrelsen besluta

1. Medborgarförslag 25 anses besvarat med hänvisning till det sociala och situationella preventionsarbete som redan bedrivs i kommunen.

Bakgrund

Prevention innebär att förebygga eller begränsa problem men också att främja en positiv utveckling. I praktiken innebär ofta prevention, trots dess språkliga betydelse av ”att komma före”, att man vill förhindra redan existerande problem. Man kan skilja på situationell och social prevention. Situationell prevention är att förhindra problem genom att förändra omständigheter i miljön, till exempel införa fler närpolis, begränsa krogars öppettider, höja alkoholskatten. Social prevention innebär att minska förekomsten av problem genom åtgärder som riktar sig direkt till individer och grupper. Dessa definitioner kan också betraktas som insatser som syftar till att begränsa tillgången - situationell prevention - och insatser som syftar till att begränsa efterfrågan - social prevention.

Riskfaktorer är omständigheter som ökar sannolikheten att barn och unga ska utveckla svårigheter inom ett eller flera problemområden i framtiden. Skyddsfaktorer är förhållanden hos barnet eller i barnets miljö som reducerar sannolikheten att barn som exponeras för riskfyllda omständigheter ska utveckla problembeteenden. Ju fler riskfaktorer barnet är utsatt för, beroende på hur allvarliga de är, desto större är den sammantagna risken för att barnet ska utveckla ohälsa eller problembeteende. Risk- och skyddsfaktorerna är ofta desamma för alkohol-, tobaks- och narkotikabruk, kriminalitet och våld, bristande skolanpassning samt psykisk ohälsa.

Exempel på skyddsfaktorer med särskilt positiv effekt för högriskgrupper (barn med flera riskfaktorer) som riskerar en ogynnsam utveckling är:

Tjänsteutlåtande

- sociala färdigheter
- god anknytning till skolan
- konventionella aktiviteter (t ex strukturerad fritidsverksamhet)
- vänner som ägnar sig åt konventionella aktiviteter
- god relation till föräldrar och/eller andra vuxna

Störst preventiv effekt rörande alkohol- och droganvändning har enligt forskning:

- restriktiva föräldrar
- gott skolklimat
- en organiserad och meningsfull fritid

För att åstadkomma bästa möjliga effekt i det drogforebyggande arbetet är det alltså dessa skyddsfaktorer, inom området social prevention, som behöver förstärkas med olika insatser och åtgärder. I kombination med det sociala preventionsarbetet behövs också den situationella preventionen med reaktiva insatser vid misstänkt eller konstaterad problematik.

Inom ramen för Trygg i Österåker, som har det övergripande ansvaret för kommunens sociala och situationella preventionsarbete, arbetar sen en tid tillbaka en grupp tjänstepersoner/funktioner riktade till barn och unga, tillsammans i en social preventionsgrupp med syfte att löpande kartlägga det aktuella läget i kommunen och kunna rikta sina verksamheter, utifrån dess relevans och möjligheter, mot aktuella behov. Arbetet har fokus på främjande insatser samt Folkhälsomyndighetens rekommendation kring gott förebyggande arbete: ”En liten insats (tidigt) till många kan ge större förebyggande effekt än stora insatser (sent) till några få.”

Kommunen arbetar också sedan 2019 med Toleransprojektet. Ett arbete knutet till Segerstedtinstitutet, som syftar till att unga ska få möjlighet att jobba med värderingar, värdegrund och reflektera över normer och normbrytande beteende och agerande. Ett projekt som tillsammans med kommunens övriga förebyggande ambitioner har möjlighet att nå unga i och i riskzonen för en starkt normbrytande tillvaro.

I budget -19 gav Kommunfullmäktige ett uppdrag att utreda orsakerna bakom ungas psykiska ohälsa samt presentera åtgärdsförslag. Rekommendationer ur den utredningen kommer att beaktas i vidare arbete med social prevention som enligt forskning är det effektivaste sättet att förebygga droganvändande.

Enligt FNs barnkonvention har barn rätt att komma till tals i frågor som rör dem (Artikel 12). När det gäller insatser likt de som föreslås i medborgarförslaget är det av vikt att barn och unga får vara med och diskutera syfte med och förmodad effekt av dessa. Deras perspektiv på insatserna är av högsta värde att få med i processen.

Det är också viktigt att betona värdet av att förhålla sig till en objektiv och konstruktiv lokal lägesbild med kunskap om både aktuella individers och grupper situation och den professionella kompetens som finns lokalt samt de regelverk dessa arbetar efter.

Tjänsteutlåtande

Förvaltningens slutsatser

I bifogad bilaga belyses de olika förslagspunkterna utifrån aktuell forskning, evidens, aktuella lagar och regelverk samt kommunens egna riktlinjer och rådande arbete. Med hänsyn till detta är förvaltningens slutsats att medborgarförslaget kan anses besvarat.

Ett liktydigt svar på motionen har lämnats till samtliga nämnder som fått motionen på remiss; Kultur- och fritidsnämnd, Förskole- och grundskolenämnd samt Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd.

Bilagor

1. Bemötande av förslagspunkt 1 – 5

Eva Wiström
Förvaltningschef

Lottie Skarstedt
Ungdomslots/Fritidskonsulent